

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

1-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ S/1 (6) – 2026

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> «НА ЭТОМ СЪЕЗДЕ ИДЕЙНОМУ РАЗБРОДУ НУЖНО ПОЛОЖИТЬ КОНЕЦ», ИЛИ КАК СОЮЗ АРХИТЕКТОРОВ УЗБЕКИСТАНА НАЧАЛ МЫСЛИТЬ	11-17
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTON VA JANUBIY KOREYA O'RTASIDA OG'IR SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHIDAGI O'RNI	18-21
<i>Muminov Azizbek Ziyoviddinovich</i> JIZZAX VILOYATI JOYLASHGAN TABIIY OBYEKT LARNING TARIXIY-GEOGRAFIK TASNIFI VA TURISTIK SALOHİYATI	22-27
<i>Ne'matov Xumoyun To'lqin o'g'li</i> SHOHRUX MIRZO VA USMONIYLAR O'RTASIDAGI DIPLOMATIK ALOQALAR TARIXI	28-33
<i>Khudoyorov Noyibjon Maripjonovich, Ruziboev Samandarbek Sobirjon o'g'li</i> THE POLICY OF DEKULAKIZATION AND CONFISCATION OF PEASANT HOUSEHOLDS IN KAZAKHSTAN, 1929–1933.....	34-43
<i>Шамшетдинова Дилафруза Исмайлловна</i> ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ПРОГРЕСС И ТРАНСФОРМАЦИЯ КУЛИНАРНЫХ ТРАДИЦИЙ В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ КАРАКАЛПАКСТАНА (1960-1980 ГГ.).....	44-48

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Kasimova Gulyar Axmatovna, Xaydarova Durdona Shuxratjon qizi</i> DAVLAT TIBBIY SUG'URTASI MEXANIZMIDA DORI-DARMON XARIDLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH	49-56
<i>Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li</i> AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINI RIVOJLANTIRISHNING KO'P OMILLI EKONOMETRIK MODEL: OLS VA ARDL TAQQOSLASH	57-64

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Tashanov Abduxoliq</i> BUZG'UNCHI G'OYALARINING IJTIMOIIY-SIYOSIY VA AXLOQIY MUAMMOLARI	65-71
<i>Jo'rayev Ahmad Muhammadiyevich</i> TASAVVUF TA'LIMOTIDA DINIY BAG'RIKENGLIK VA MILLATLARARO TOTUVLIK MASALALARI	72-78
<i>Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna</i> TASAVVUFNING FALSAFIY JIHATLARI XUSUSIDA.....	79-84
<i>Ibraximova Dilorom Saloydinovna</i> RAQAMLI MUHITDA ESTETIK IDROKNING XUSUSIYATLARI.....	85-88
<i>Muxammadiyeva Oliy Narzullayevna</i> OILA INSTITUTINI MUSTAHKAMLASH KONSEPSIYASI - OILA VA JAMIYAT IJTIMOIY BARQARORLIGINING MEZONI.....	89-92

<i>Matchanova Barno</i> MAFKURA VA MILLIY MAFKURA TUSHUNCHALARI: MAZMUN-MOHİYATI VA IJTIMOİY FUNKSIYALARI.....	93-98
<i>Uraqov Nodirbek Boboqulovich</i> BAG'RIKENGLIK G'OYASINING TASAVVUFİY-FALSAFIY TAHLILI (Maxdumi A'zamning "Risolai tanbeh ul-ulamo" asari asosida).....	99-104
<i>Raxmatov Alisher Obidovich</i> IJTIMOİY FALSAFADA INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	105-108
<i>O'sarkulov Oybek Murodilovich</i> MILLIY IDENTIKLIKNING TRANSFORMATSIYASI VA IJTIMOİY INTEGRATSIYA: O'ZBEKISTONDAGI KOREYS DIASPORASI TAJRIBASI.....	109-115
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i> VOLTERNING "BAG'RIKENGLIK HAQIDA" ASARIDA JAN KALASNING QATL ETILISHI VA UNING OQIBATLARINI AKS ETTIRILISHI	116-121
<i>Shadmonova Zebiniso Amrulloevna</i> OILA SHAXS KAMOLOTINING ASOSIY IJTIMOİY MUHITI VA JAMIYAT BARQARORLIGINING OMILI SIFATIDA.....	122-126
<i>Idiboyev Abror Jamolovich</i> JAMIYAT IJTIMOİY-MA'NAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA - YOSHLAR HUQUQIY TARBIYASINING O'RNI	127-130
<i>Ahmadjonov To'liqinbek Akramjon o'g'li</i> RAQAMLI OLAMNING YOSHLAR ONGIGA TA'SIRI.....	131-136
<i>Sodiqov Islombek Otabek o'g'li</i> RAQAMLI MADANIYAT TUSHUNCHASI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	137-141
<i>Abdurahimov Ravshanbek O'ktam o'g'li</i> HUQUQIY DEMOKRATIK JAMIYAT QURISH SHAROITIDA YOSHLAR HUQUQIY ONGINING SHAKLLANISH OMILLARI	142-146
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Duvlaeva Nozigul Xolmuxammat qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK MATNLARIDA STILISTIK TASVIR VOSITALARI	147-151
<i>Зикруллаева Хусния Бахтияровна</i> СТРУКТУРА, ПРОИСХОЖДЕНИЕ И НОРМАТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЗАИМСТВОВАННЫХ ТЕРМИНОВ В УЗБЕКСКОМ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОМ ТЕКСТЕ.....	152-156
<i>Turdiyeva Dilorom Soliyevna</i> PEDAGOGICAL STRATEGIES FOR INCLUSIVE LEARNING	157-162
<i>Eshmuratov Umidjon Temurovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI AFORIZMLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	163-167
<i>Avlayeva Saida Bozorovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA COVID-19 PANDEMIYASI SHAROITIDA SHAKLLANGAN KISHILAR JAMOALARINI IFODALOVCHI NEOLOGIZMLAR.....	168-172
<i>Ubaydullaeva Dilfuza Akmal qizi</i> JURNALISTLARNI TAYYORLASHDA NUTQ MADANIYATI KOMPETENSIYALARINING STRUKTURASI	173-181

<i>Alimova Shaxnoza Yaxshiboyevna</i> ASSOTSIIATIV TAJRIBA PSIXOLINGVISTIKA USULI SIFATIDA	182-187
<i>Xudayberganov Nizomaddin Uktambay o'g'li, Mansurova Shaxinabonu Najmiddin qizi</i> O'ZBEK TILIDA SON VA SIFAT SO'Z TURKUMLARINI POS TEGGLASH ASOSIDA O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH TAMOIYILLARI	188-193
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Абдуллаева Дильдора Эльмуродовна</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СТАРТАП ПРОЕКТЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН НА ПРИМЕРЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКСЕЛЕРАТОРОВ И ИНКУБАТОРОВ.....	194-198
<i>Fayzullayeva Shaxlo Jumanioz qizi</i> THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS OF INCLUSION OF COPYRIGHT OBJECTS IN INTERNATIONAL TRADE.....	199-204
<i>Qalandarov Aminjon Amondullayevich</i> KORPORATSIYALARDA AFFILLANGAN SHAXSLAR INSTITUTINING HUQUQIY TABIATI VA TARTIBGA SOLINISHI	205-212
<i>Uralov Sarbon Sardorovich</i> JINOYAT-PROTSESSUAL QONUNCHILIKDA VIDEOKONFERENSALOQA ORQALI TERGOV HARAKATLARINI TARTIBGA SOLISHNING UMUMIY SHARTLARI	213-218
<i>Xolmirzayev Muhsin Shavqiddin o'g'li</i> KRIMINOLOGIK PROGNOZLASHDA ANIQ FANLAR VA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEKNOLOGIYALARI YUTUQLARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	219-225
<i>Dilboboyev Nozimbek</i> XORIJIY (CHET EL) VA MAHALLIY (MILLIY) INVESTITSIYA TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY TAVSIFI, ULARNING BOZOR IQTISODIYOTIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI.....	226-232
<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> ATOM ENERGIYASINING XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI	233-240
<i>Asadov Shahridin Faxriddin o'g'li</i> FUQAROLIK HUQUQIDA XIZMATLARNING HUQUQIY TABIATI: KONSALTING XIZMATLARI MISOLIDA.....	241-243
<i>Абдужампоров Шахбоз Музаффар ўғли</i> НЕСАНКЦИОНИРОВАННЫЙ ДОСТУП И ХИЩЕНИЕ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ С ПЛАСТИКОВЫХ КАРТ: УГРОЗЫ, МОДЕЛИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ И КОМПЛЕКСНЫЕ МЕРЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ.....	244-253
<i>Хасанов Турсунпулат Шавкатжон ўғли</i> МЕЖДУ АЛГОРИТМОМ И ЗАКОНОМ: ПРОБЛЕМА ПРАВОВОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ	254-259
<i>Kadirova Moxigul Xamitovna</i> ZAMONAVIY DAVLAT BOSHQARUVI VA ADOLATLI SUD-HUQUQ TIZIMI	260-262
<i>Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna</i> UCHINCHI RENESSANS SHAROITIDA VATANPARVARLIK G'OYASINING MA'NAVIY-HUQUQIY MOHIYATI (O'zbekiston tajribasi va xorijiy yondashuvlar qiyosida).....	263-269

<i>Shagilov Pulatbek Koptleuovich</i> JAMOAT XAVFSIZLIGIGA TAJOVUZ QILUVCHI HUQUQBUZARLIK LARGA QARSHI KURASHISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLARINING TAJRIBASI TAXLILI	270-276
<i>Kubaeva Ismigul Farkhod qizi</i> PARTY AUTONOMY VS CONSUMER PROTECTION IN INTERNATIONAL E-COMMERCE: THE CASE OF UZBEKISTAN IN COMPARATIVE PERSPECTIVE	277-283
<i>Нормуродова Азиза Азимжон кизи</i> ПОНУЖДЕНИЕ ЛИЦА К ВСТУПЛЕНИЮ В ПОЛОВУЮ СВЯЗЬ: ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЪЕКТИВНОЙ СТОРОНЫ ПРЕСТУПЛЕНИЯ.....	284-295
<i>Toshpo'latov Islom Otavulla o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KADRLAR BILAN ISHLASH SIYOSATIDA MA'NAVIY- MA'RIFIY ISHLAR VA UNI ICHKI ISHLAR ORGANLARI TIZIMIGA TA'SIRI	296-301
<i>Аллашова Шийринай Турсынбаевна, Каримова Мадина Мирзаджоновна</i> ВИКТИМНОЕ ПОВЕДЕНИЕ ЖЕРТВ БЫТОВОЙ ПРЕСТУПНОСТИ И ЕГО ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ	302-307
<i>Lutfullayeva Feruza Boboqulovna</i> HUQUQIY DAVLAT KONSEPSIYASINING ZAMONAVIY NAZARIY YONDASHUVLARI	308-312
<i>Abdugaffarov Davronbek Dilshod o'g'li</i> SHARTNOMALARNI AMALGA OSHIRISH USTIDAN SAMARALI PARLAMENT NAZORATI: O'ZBEKISTONDA XALQARO TIJORAT SHARTNOMALARIDA TARAFLARNING ERK MUXTORIYATINI KUCHAYTIRISH.....	313-317
<i>Jalilov Ravshanjon Abdukayumovich</i> INSON A'ZOLARI VA TO'QIMALARINING NOQONUNIY AYLANMASI: JINOIY-HUQUQIY VA QIYOSIY TAHLIL	318-329
<i>Muxtorov Muhammad Amin Mirkomil o'g'li</i> MULK HUQUQINI MUHOFAZA QILISH ICHKI ISHLAR ORGANLARINING FAOLIYATI.....	330-337
<i>Karimov Ulugbek Hakimjonovich</i> LEGAL FOUNDATIONS OF PROSECUTORIAL SUPERVISION IN ENSURING THE ALLOCATION, USE, AND PROTECTION OF LAND PLOTS IN THE AGRARIAN SECTOR OF UZBEKISTAN	338-343
<i>Mirabdullayev Maqsudjon Mahmudjon o'g'li</i> MASHINALI O'QITISH USULLARI ASOSIDA XOSTNING XAVFSIZLIGINI BAHOLASH, MODEL VA ALGORITMLARINI ISHLAB CHIQISH.....	344-349
<i>Utebaev Salamat Maqsetbay o'g'li, Dauletbaeva Aynur Baxramovna</i> OILAGA QARSHI JINOYATLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ULARNING OLDINI OLISH.....	350-354
<i>Tillayev Ikrom Rustamjonovich</i> HUQUQBUZARLIK LAR PROFILAKTIKASINI BELGILAB BERUVCHI UMUMIY VA SOHAVIY-HUQUQIY HUJJATLAR TAHLILI	355-362
<i>Xoshimova Nilufar Zafarjon qizi</i> O'ZBEKISTONDA MEHNAT MUNOSABATLARIDA MIGRATSIYA MUNOSABATLARI.....	363-366

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Rahmonova Nilufar Najmiddin qizi BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI FORSAYT TADQIQOT METODLARI ASOSIDA KREATIV KOMPETENSIYALARI TA'LIM TRAYEKTORIYASINI TASHKIL ETISH	367-371
<i>Abdurasulova Dilrabo Tolkunjon qizi</i> KOMPARATIVISTIKISTIK YONDASHUV TALABALARNING MADANIYATLARARO KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSI SIFATIDA.....	372-380
<i>Таджиходжаева Эльвира Рашидовна</i> ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КАТЕГОРИЯ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НЕПРОФИЛЬНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ.....	381-387
<i>Ravshanova Gulnoza Burxonovna</i> 5-SINF O'QUVCHILARINING ANTROPOMETRIK TOTAL KO'RSATKICHLARINI O'RGANISH BO'YICHA TADQIQOT BOSHIDA OLINGAN NATIJALAR TAHLILI.....	388-393
<i>Mirzaakhmedova Makhliyo Yuldashevna</i> THE IMPACT OF AUTHENTIC MATERIALS ON TEACHING BUSINESS WRITING SKILLS TO ESP STUDENTS	394-400

Received: 03 January 2026
Accepted: 17 January 2026
Published: 30 January 2026

Article / Original Paper

SEMANTIC AND FUNCTIONAL CHARACTERISTICS OF APHORISMS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES

Eshmuratov Umidjon Temurovich

Lecturer at Termiz State Pedagogical Institute

E-mail: umidjon.eshmuratov@terdpi.uz

<https://orcid.org/0009-0004-0743-5207>

Abstract. This article analysis of features of aphorisms in English and Uzbek languages are comparatively analyzed. Conciseness, generalized meaning, implicit (hidden) content, metaphorical structure and evaluative semantics of aphorisms are studied as the main object of research. The results of the research show that pragmatic and rational semantics take precedence in English aphorisms, while moral, spiritual and linguo-cultural semantics take the leading place in Uzbek aphorisms.

Keywords: aphorism, semantics, implicit meaning, metaphor, evaluative semantics, comparative analysis.

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI AFORIZMLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Eshmuratov Umidjon Temurovich

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi aforizmlarning semantik xususiyatlari qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Aforizmlarning ixchamligi, umumlashtirilgan ma'nosi, implicit (yashirin) mazmuni, metaforik tuzilishi va baholovchi semantikasi asosiy tadqiqot obyekti sifatida o'rganiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ingliz aforizmlarida pragmatik va ratsional semantika ustuvor bo'lsa, o'zbek aforizmlarida axloqiy, ma'naviy va lingvokulturologik semantika yetakchi o'rin egallagan.

Kalit so'zlar: aforizm, semantika, implisit ma'no, metafora, baholovchi semantika, qiyosiy tahlil.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI1Y2026N27>

Kirish. Jahon tilshunosligida hikmatli so'zlarni o'rganish xalqlarning ma'naviy madaniyati, urf-odati, kasbi, turmush tarzi, mental xususiyatlari, milliy xarakter kabi tushunchalarni tahlil qilish, ularning madaniy taraqqiyot darajasining voqelanishi, etnomadaniy etika tamoyillari, hamda muomalaning axloqiy-madaniy me'yorlarini atroflicha tahlil qilish zaruriy vazifalardan biri sanaladi. Shu bois o'zga xalqlar madaniyati va tilini bilish – bugungi davr talabidir. Bu esa paremiologik birliklar tadqiqiga bo'lgan ehtiyojni ham keltirib chiqaradi. Aforizmlar tilshunoslikning turli aspektlarini o'rganishda lingvomadaniyat, etnolingvistika, sotsiolingvistika, pragmalingvistika va boshqa fanlarga oid ko'plab jihatlarni birlashtirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda mazkur sohada olib borilgan tadqiqotlar ularni har tomondan o'rganish uchun asos vazifasini bajarmoqda.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Ingliz va o'zbek tili paremiologiyasida turli konseptga oid uchraydi. Misollarga murojaat qiladigan bo'lsak, Amerikalik huquqshunos, davlat arbobi Andrew Jacksonning quyidagi hikmatli so'zlari: *Every good citizen makes his*

country's honor his own, and cherishes it not only as precious but as sacred. He is willing to risk his life in its defense and is conscious that he gains protection while he gives it. (Har bir yaxshi fuqaro o'z yurti sha'nini o'z qadriga yetadi, uni nafaqat aziz, balki muqaddas deb biladi. U o'z hayotini himoya qilishda o'z hayotini xavf ostiga qo'yishga tayyor va u himoya qilishda himoyaga ega ekanligini biladi).

Ushbu hikmatli so'zda vatan muqaddas sanalib hayotini xavf ostiga qo'yib bo'lsa ham uni himoya qilishi kerakligi ta'kidlanib, har bir fuqaroni vataniga sodiq va vatanparvar bo'lishiga da'vat qilingan.

Buyuk o'zbek shoiri, mutafakkiri va davlat arbobi Alisher Navoiyning *Inson tirik ekan o'z vatani uchun kurashmog'i lozim* [2] hikmatli durdonasida inson uchun vatanni muqaddas ekanligi, uni ko'z qorachig'iday asrashi, tomiridagi so'ngi qoni qolguncha uni himoya qilishi kerakligi ta'kidlangan.

Amerikalik siyosatchi, faylasuf Tomas Peyn (Thomas Paine) ning ushbu *The World is my country, all mankind are my brethren, and to do good is my religion*. (Dunyo mening yurtim, butun insoniyat mening birodarlarim, yaxshilik qilish mening dinimdir) aforizmidagi butun dunyo insoniyatni uyi va unda istiqomat qiluvchi barcha bir-biriga og'a-ini ekanligi izohlanib, mehr-oqibatli bo'lish hamda bir-biriga ko'maklashish lozimligi tushuntirilgan.

Buyuk shoir Abulqosim Firdavsiyning *Yerimiz, suvimiz, farzandimiz deb, Xotin, bola-chaqa, dilbandimiz deb, Birma-bir jonimiz etamiz fido, Vatanni dushmanga bermaymiz aslo!* [2] hikmatida vatan tuyg'usi barcha narsadan ustun qo'yilganini kuzatish mumkin. Vatan himoyasi uchun jonini ham ayamasi ta'kidlanib, vatan ozodligi ilgari surilib, insonni vatanparvarlikka da'vat etilgan.

Faylasuf Xoja Samandar Termiziyning ushbu *Vatanni tark etmoq hazil ish emas, Bu ish uchun har kim tob beravermas! Judolik daraxtdir bargi yo'q yolg'iz, Bargi bo'lsa hamki, ammo mevasiz. Bugun ayrilikdan yuragim giryon, Aziz yerni qo'ldan chiqarib hayron. Na ko'zda uyqu bor, na dilda rohat, Azob o'ti barin aylamish g'orat!* hikmatli so'zlarida vatanni tark etishni yomon oqibatlari vatanni tark etgan kimsani qay ahvolga tushib qolishi izohlanib insonlarni vatanni tark etmaslikka undalgan.

Country/yurt, Saltanat, Motherland/ona vatan haqidagi aforizmlar mazmuni milliy o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Masalan, Amerikalik kino va televideniye aktyori, Billi Kempbell (Billy Campbell)ning ushbu *The South Downs of England reminded me a bit of my Old Virginia country*. (Angliyaning janubiy tog'lari menga eski Virjiniya vatanimni eslatdi). Yuqorida keltirilgan hikmatli so'zda *vatan* sog'inchi haqida so'z borib musofirlikda bo'lganda vatanni qo'msash, tug'ilib o'sgan joyini unutilmaslik kabi jihatlar e'tirof etilgan.

Muhokama va natijalar. O'zbekiston xalq yozuvchisi Abdulla Qahhorning ushbu *Yurtni obod qilaman degan kishi o'zi obod bo'ladi* [4] aforizmidagi yurti uchun xizmat qilish, ishlash, mehnat qilish, uni obod qilishga undalgan.

Amerikaning 43-prezidenti Jorj Bush (George Bush) ning *There is no bigger task than protecting the country of our country*. (Vatanimizni himoya qilishdan kattaroq vazifa yo'q) aforizmidagi vatanni himoya qilish eng katta sharaf ekanligi inson uchun insonlarni vataniga sodiq bo'lish hamda vatanparvar bo'lishga chorlayapti.

Buyuk faylasuf, shoir Ahmad ibn Umar ibn Muhammad Xivaqiy al-Xorazmiy, Abduljannob, Shayx Valiytarosh, Shayx Najmiddin Kubroning *Ona Vatan yo'lida, Vatanni himoya qilayotib shahodat jomini no'sh aylash – Alloh visoliga yetishmoq bilan barobardir* aforizmidagi

vatan soʻzi ona leksemasi bilan bogʻliq holda ishlatilib vatanni himoya qilish unga sadoqat bilan xizmat qilishdek sharaflı ish yoʻq deb, insonlarni vatanparvar boʻlishga davat etilgan [5].

Amerikaning 44-Prezidenti Barak Huseyn Obama (Barack Hussein Obama) ning *We need to keep making our streets safer and our criminal justice system fairer — our country more secure, our world more peaceful and sustainable for the next generation* [3]. (Biz koʻchalarimiz xavfsizroq va jinoiy sud tizimi adolatli boʻlishimiz kerak — vatanimiz xavfsizroq, dunyomiz keyingi avlod uchun yanada tinch va barqaror boʻlishi kerak) aforizmda *mahallasini, shahrini, vatanini* jinoyatchilardan asrashini va vatanini xavfsizligini saqlash har bir fuqaroni burchi ekanligi hamda tinchlikni yosh avlodga yetkazib berishni taʼminlash kabi insonlarni *vatanparvarlikka* daʼvat qiluvchi omillar jamlangan.

Yirik davlat arbobi, kuchli, markazlashgan davlat asoschisi Amir Temur ibn Amir Taragʻoy ibn Amir Barqulning *Agarda vazir zolim boʻlsa, koʻp vaqt oʻtmay saltanat uyi qulaydi; Podshoh ishlarini tamoman boshqaga topshirib, erkni unga berib qoʻymasinkim, dunyo xiyonatchi xotin singari, uning xushtori koʻpdır. Agar shunday qilar ekan, oʻzganing nafi tez orada podshoh boʻlishni tilab, saltanat taxtini oʻzi egallashga kirishadi.*

Buyuk sarkarda tomonidan yuqorida keltirilgan hikmatli soʻzlarda *saltanatni* asrab avaylash sirlari zolim vazir qoralanib podshohlarni sergak boʻlishga shohning atrofidagi xiyonatchi saroy ayonlari qoralangan hamda nafs va ochkoʻzlik kabi illatlar qoralangan.

Place/makon, Birth of place/tugʻilgan joy bilan bogʻliq aforizmlar salmogʻi jihatdan boshqa guruhdagi hikmatli soʻzlardan yuqori ekanligi tadqiqot davomida aniqlandi.

Oʻzbek mumtoz shoiri, adibi, masalnavis, oʻzbek adabiyotida satirik maktab yaratuvchilaridan biri Muhammad Sharif Gulxaniyning *Oʻz makonini tilar nogoh qafasdan qochsa qush* [2] aforizmda oʻz tugʻilib oʻsgan joy, kindik qoni toʻkilgan joyi hech bir joy oʻrnini bosa olmasligi va oʻz makoniga (vataniga) teng kelmasligi tushuntirilgan.

Ingliz xalqining mashhur “The Oxford Dictionary of Quotation” kitobida keltirilgan ushbu *In the place where the tree falleth, there it shall be* [1]. (*Daraxt qulagan joyida boʻladi*) hikmatlar shodasida insonni kindik qoni toʻkilgan joyi uning uchun muqaddas boʻlishi va vatanning har bir qarich yeri inson uchun azizligi izohlangan.

Oʻzbek mumtoz adabiyotining yirik vakili, buyuk shoir, tarixchi, geograf, davlat arbobi, isteʼdodli sarkarda Zahiriddin Muhammad Boburning *Tole yoʻqki jonimga baloligʻ boʻldi, Har ishniki ayladim xatoligʻ boʻldi, Oʻz yerni qoʻyib, Hind sori yuzlandim, Yo rab, netayin ne yuz qaroligʻ boʻldi* hikmatli soʻzida oʻz yerini tashlab ketishni oqibatlari yomon boʻlishi izohlanyapti.

“The Tragic Sense of Life” nomli asarda Anthony Kerrigan tomonidan keltirilgan ushbu *The holiest attribute of a temple is that it is a place where men weep in common* [3] aforizmda inson uchun oʻz yeri aziz va muqaddas ekanligi tushuntirilgan.

Earth, ground/yer, tuproq leksemali aforizmlarga quyidagi misollarni keltirish mumkin. Misol uchun, Buyuk shoir, tarixchi, davlat arbobi, Zahiriddin Muhammad ibn Umarshayx Mirzoning *Shoʻr tuproq yerda sunbul bitmaydi, unday yerda umid urugʻini nobud qilma. Shunga oʻxshash, yomonlarga yaxshilik qilish va yaxshilarga yomonlik qilish ham oʻrnida boʻlmaydi* [4] hikmatli soʻzida shoʻr tuproq yerda sunbul oʻsmaydi birikmasi tinch boʻlmagan yurtida oʻsha yurtning xalqi tinch-totuv yasholmasligi tushuntirilgan boʻlib insonlarni ahil boʻlib yashashga undalyapti.

Ingliz tilida *painting/rasm chizish* leksikasi asosida shakllangan quyidagi aforizmlar uchradi. Inglizcha: *Painting is easy when you don't know how, but very difficult when you do.* –

Edgar Degas; *If you could say it in words, there would be no reason to paint.* – Edward Hopper; *Painting is the silence of thought and the music of sight.* – Orhan Pamuk; *Painting is just another way of keeping a diary.* – Pablo Picasso; *Every good painter paints what he is.* – Jackson Pollock; *I dream my painting and I paint my dream.* – Vincent van Gogh.

Ingliz tilida *sculpture/haykaltaroshlik* leksikasi asosida shakllangan quyidagi aforizmlar uchradi. Inglizcha: *I saw the angel in the marble and carved until I set him free.* – Michelangelo Buonarroti; *A sculptor is a person who is interested in the shape of things, a poet in words, a musician by sounds.* – Henry Moore; *The sculptor produces the beautiful statue by chipping away such parts of the marble block as are not needed — it is a process of elimination.* – Elbert Hubbard; *Everything that exists, natural or man-made, contains some sculptural quality or property.* – Richard Hunt; *What sculpture is to a block of marble, education is to a human soul.* – Joseph Addison; *To be a sculptor you need to be one part artist and nine parts navy.* – John Skeaping.

O'zbek tilida Adabiyot va yozuv, Musiqa, Tasviriy san'at, Teatr, Musiqa Kino san'ati haqida quyidagi aforizmlar uchradi. *Yozuvchi — jamiyatning qalb zarbini his qiluvchi yurakdir.* – Chingiz Aytmatov; *San'at – bu xalqning yuragidan chiqib, yana yuragiga yo'l oladigan mo'jizadir.* – Abdulla Qodiriy; *San'at – bu haqiqatni chiroyli aytishdir. Uni anglash uchun ham qalb, ham aql kerak.* Ozod Sharafiddinov; *Teatr – bu xalqning tarbiyasi uchun eng ta'sirchan maktabdir.* – Hamza Hakimzoda Niyoziy; *Aktyor – bir vaqtning o'zida o'nlab qalb bilan yashaydigan insondir.* – Abbos Bakirov; *Teatr – sahnadan tomoshabinga emas, yurakdan yurakka yo'l ochadigan kuchdir.* – Rauf Parfi; *Rejissyor – bu jimlikni gapirtira oladigan san'atkordir.* – Tog'ay Murod; *Teatr – aytilmagan haqiqatni aytishga jur'at beradigan, jamiyatga so'zsiz murojaatdir.* – Zulfiya; *Musiqa – sukunatdagi hayqiriq, sokinlikdagi harakat.* – Xurshid Davron; *Bastakorlik – yurakdagi jim tuyg'uni ohangga aylantira olish san'atidir.* – Mutal Burhonov; *Kino aktyori har bir nigoh bilan obraz yaratadi, har bir sukunat bilan gapiradi.* – Otabek G'aniev; *Kino – bu hayotni qayta hikoya qilish emas, uni boshqacha his qilishdir.* – Ali Hamroyev; *Raqschi – bu nafaqat sahnadagi harakat, balki yurakdagi tovushdir.* – Gavharxon Umarova; *Raqs san'ati – go'zallikni yurakdan o'tkazib harakatga aylantirishdir.* – Malika Sobirova.

Ingliz va o'zbek tillarida badiiy san'atga oid aforizmlar har ikki tilning madaniy, estetik va falsafiy yondashuvlarini namoyon etadi. Ingliz tilida san'at – shaxsiy izlanish va ruhiy ozodlik timsoli bo'lsa, o'zbek tilida u – millat ruhi, mehnatsevarlik, sabr va madaniyatni targ'ib etuvchi kuch sifatida talqin etiladi. Bu tafovutlar ikki xalqning san'atga bo'lgan yondashuvi va qadriyatlar tizimining o'ziga xosligini ko'rsatadi.

Xulosa. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ingliz va o'zbek tillaridagi aforizmlar semantik jihatdan o'xshash tuzilishga ega bo'lsa-da, ularning mazmuniy ustuvorliklari farqlidir. Ingliz aforizmlarida pragmatizm, ratsional fikrlash va individual tajriba yetakchi bo'lsa, o'zbek aforizmlarida axloqiylik, ma'naviyat va jamoaviy qadriyatlar ustuvor ahamiyat kasb etadi. Aforizmlarning semantik tahlili til orqali milliy tafakkur va madaniyatni anglash imkonini beradi.

Adabiyotlar/Литературы/References:

1. Elizabeth Knowles. The Oxford Dictionary of Quotations. Oxford University Press. 2009.
2. Fozilov M. Hikmatli so'zlar, aforizmlar va maqollar. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 1967.
3. Jhon Cross. The Oxford Book of Aphorisms. Oxford University Press, Walton Street, 1987.

4. Raimov A., Raimova N. Hikmatlar shodasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2013.
5. Амосова Н.И. Основы английской фразеология. – Ленинград. Издательство ленинградского университета, 1963. – 227 с.
6. Бабкин А. М. Русская фразеология, её развитие и источники. – Ленинград. Наука, 1970. – 264 с.
7. Виноградов В.В., Кунин А.В. Фразеология современного английского языка. – М.: Издательский центр «Феникс», 1972. – 206 б.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/1 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).